

буде прописано в якому випадку державний замовник може скористатися правом на подання заявки на патент на винахід або корисну модель.

Подібне формулювання статті 10 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» можна застосувати і щодо промислових зразків внівши в Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» № 3688-ХІІ від 15 грудня 1993 року статтю 9 «Право на отримання патенту на промисловий зразок, створений при виконанні робіт за державним контрактом».

На нашу думку внесення зазначених змін і доповнень до чинного законодавства про інтелектуальну власність вирішить питання про визначенні правового статусу ОІВ, створених за державним контрактом.

Список літератури: 1. Цивільний кодекс України от 16 січня 2003 року № 435-IV. 2. Закон України «Про державну таємницю» (3856-12) от 21 січня 1994 року № 3855-ХІІ. 3. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 року № 3687-ХІІ. 4. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 року № 3688-ХІІ. 5. Закон України «Про авторське право та суміжні права» 23 грудня 1993 року № 3792-ХІІ, у редакції Закону України від 11 липня 2001 року № 2627-Ш. 6. Закон України «Про державне оборонне замовлення» від 3 березня 1999 року № 464-ХІV, у редакції Закону України 23 вересня 2010 року № 2560-VI. 7. Комментарий к Гражданскому Кодексу Российской Федерации, части четвертой (постатейный) Правовое регулирование отношений в сфере интеллектуальной собственности. С постатейными материалами та практическими разъяснениями. // автор комментариев та составитель – А.Б. Борисов – М. Книжный мир, 2007. – 288 с. 8. В.А. Бобрышев Права государства на объекты интеллектуальной собственности – статья в электронном виде «Право интеллектуальной собственности». 2008. № 1, С. 36–40. 9. Комаров В.А. Интеллектуальная собственность. Проблемы правовой защиты и использования при разработке вооружения и военной техники – статья в Сборнике материалов 11 научно-технической конференции «Создание и модернизация вооружения и военной техники в современных условиях». – Феодосия, 08-09 сентября 2011 года. – С. 270.

*Єфімов Є.О.
м. Харків, Україна*

КОНЦЕПЦІЯ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ У ВІЙСЬКОВО-ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСУ

В умовах ринкової економіки, коли підприємства різних форм власності пропонують свої технології, вони застосовують встановлені в національному законодавстві форми для їх просування. Однією з таких форм є міжнародний технологічний трансфер. Трансфер технологій був розроблений в США і показав себе настільки ефективним, що став активно використовуватися в багатьох країнах світу. Ось одне з визначень поняття «трансфер технологій» – це взаємодія між двома або більше партнерами, де хоча б один з партнерів передає свою технологію через ноу-хау, патенти і технічне сприяння іншому партнерові, який бажає впровадити і використовувати цю технологію для конкретної мети (визначення з презентації французького національного агентства ANVAR «Трансфер технологій»).

Метою ж даної статті описати концепцію трансферу технологій у військово-промисловому комплексі щоб удосконалити його, як це визначено в указі Президента України «Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності оборонно-промислового комплексу Ук-

раїни» № 1245/2010 [3]. Тут, на відміну від традиційного трансферу технологій між господарюючими суб'єктами, є свої нюанси у відношенні визначення правового статусу технологій військового, спеціального і подвійного призначення (вони, як правило, в статусі секретних винаходів або ноу-хау) і специфіка просування цих технологій на зовнішній ринок.

У зв'язку з тим, що наше законодавство у сфері трансферу технологій знаходиться на етапі розвитку, необхідно вивчити досвід іноземних держав, щоб в подальшому застосувати і закріпити в нашому чинному законодавстві.

США мають, мабуть, наймасштабнішу інноваційну систему в світі, і Міністерство оборони США є постійним джерелом нових технологій і запатентованих винаходів, як через свої власні лабораторії, так і через спільну діяльність з цивільними освітніми та дослідницькими установами. Протягом багатьох років Міністерство оборони займається трансфером технологій безпосередньо з військового сектора в цивільний як за допомогою патентного ліцензування (PLAs), партнерів-посередників (partnership intermediaries), так і за допомогою спеціальних науково-дослідних і дослідно-конструкторських угод (CRADAs). Дуже великою військовою науково-дослідною організацією США є Агентство передових оборонних дослідницьких проєктів (DARPA). Це організація, що займається науково-дослідними роботами по проривним, необхідним для Міністерства оборони США напрямками. DARPA активно співпрацює з університетами (Массачусетський технологічний інститут, Стенфордський університет, Гарвардський університет, Університет Карнегі-Меллона та ін) і виділяє численні студентські гранти [8].

У Російській Федерації до прийняття VI частини Цивільного кодексу, який набув чинності 1 січня 2008 року, не було законодавчого акту, що регулює трансфер технологій. Прийняття Цивільного кодексу РФ (далі – ЦК РФ) підштовхнуло закріплення процесу трансферу технологій в усіх сферах економіки. Наприклад, прийнятий Федеральний закон від 2 серпня 2009 року № 217-ФЗ «Про внесення змін в окремі законодавчі акти Російської Федерації з питань створення бюджетними установами науки і освіти господарських товариств з метою практичного застосування (впровадження) результатів інтелектуальної діяльності» дає можливість бюджетним установам науки і освіти просувати свої розробки на ринок через підприємства, розміщені на території ВНЗ або наукової установи, і отримувати від використання розробок прибуток у вигляді винагороди [5].

Комерціалізація ж технологій військово-промислового комплексу в РФ стала можливим завдяки закріпленню в ЦК РФ поняття «єдина технологія» в главі 77 «Право використання результатів інтелектуальної діяльності в складі єдиної технології». Ця глава ЦК РФ дає загальні положення, що таке «єдина технологія», визначає суб'єктів, що мають право на неї та сферу використання єдиної технології [4].

На додаток до ЦК РФ був прийнятий Федеральний закон № 284-ФЗ «Про передачу прав на єдині технології» від 25 грудня 2008 року. За даним законом процес передачі прав на єдину технологію в РФ здійснюється за результатами проведення конкурсів або аукціонів на право укладення договорів про відчуження прав на єдині технології або ліцензійних договорів про надання прав на використання єдиних технологій (договори про передачу прав на єдині технології) або без їх проведення (ст. 4 ФЗ № 284-ФЗ). Зазначені договори укладаються з переможцем конкурсу або аукціону. Також у вказаному Федеральному законі щодо цих договорів прописано які додаткові істотні умови в них повинні бути відображені, порядок їх реєстрації, також відображені особливості передачі прав на єдині технології цивільного, військового, спеціального або подвійного призначення, створені за рахунок бюджетних коштів або з їх залученням, для використання на територіях іноземних держав [6].

Законодавчо визначено державний орган, що здійснює функції з урегулювання питань правового захисту інтересів держави при передачі іноземним замовникам і викорис-

тання ними результатів науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт військового, спеціального і подвійного призначення, права на які належать Російській Федерації, з підготовки та укладення за погодженням з державними замовниками ліцензійних договорів для залучення результатів інтелектуальної діяльності в економічний та цивільно-правовий обіг і по захисту порушених прав Російської Федерації на РІД військового, спеціального і подвійного призначення. Цим органом відповідно до Указу Президента Російської Федерації від 24.05.2011 р. № 673 є Федеральне державне установа «Федеральне агентство з правового захисту результатів інтелектуальної власності військового, спеціального і подвійного призначення» при Мініюсті Росії (ФДМ «ФАПРІД») [7].

В Україні законодавство у сфері трансферу технологій становить Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» в новій редакції від 2 жовтня 2012 № 5407-VI, в якому в новій його редакції визначено поняття «договір про трансфер технологій» та визначено порядок передачі майнових прав на технології, створені в процесі виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів [1]. За загальним правилом, передбаченим ЗУ «Про державне регулювання діяльності...» майнові права на технологію та/або її складові, створені в процесі виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт і фінансуються за рахунок бюджетних коштів, належать установам, організаціям і підприємствам-виконавцям цих робіт, якщо інше не передбачено законом. Якщо технологія та/або її складові віднесені до державної таємниці, майнові права на технологію та/або її складові передаються установами, організаціями та підприємствами-виконавцями, органам державної влади, які здійснюють фінансування зазначених науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (далі – замовники), з урахуванням положень Цивільного кодексу України. (ч.ч. 1, 2 ст. 11 ЗУ «Про державне регулювання діяльності...»). Подальші дії Замовника – він повинен укласти з виконавцем договір про придбання майнових прав на технологію та/або її складові; повинен визначити сторону, яка здійснить правову охорону для об'єктів права інтелектуальної власності – складових технологій або придбати права на об'єкти, які засвідчується охоронним документом і при необхідності забезпечити подання заявок на отримання зазначених охоронних документів; врегулювати питання укладення з автором письмового договору про розмір і умови виплати йому (його правонаступнику) винагороди відповідно до економічної цінності технології та/або її складових або іншої вигоди, яка може бути отримана від використання зазначених об'єктів.

У відповідності з цим законом на сайті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України розміщено перелік юридичних осіб, які мають свідоцтва про державну акредитацію на право провадження посередницької діяльності у сфері трансферу технологій. У відношенні технологій військового і спеціального призначення таким підприємством є державна компанія з експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення державне підприємство «Укрспецекспорт».

Таким чином, трансфер технологій військового і спеціального призначення в Україні здійснюється через підприємство – посередник державне підприємство «Укрспецекспорт» шляхом укладення двостороннього або багатостороннього договору про трансфер технологій в письмовій формі між особами, яким належать та/або яким повністю або частково передаються майнові права на технологію або її складові (пункт 2 ст. 1 ЗУ «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»).

У договорі обов'язково мають бути передбачені наступні істотні умови: перелік складових технологій, переданих за договором (з визначенням їх функціональних властивостей та гарантованих показників); ціну технологій чи розмір плати за їх використання; терміни, місце і спосіб передачі технологій та/або їх складових; умови передачі

технічних знань, необхідних для монтажу, експлуатації та забезпечення функціонування обладнання, придбання чи оренди, монтажу і використання машин, обладнання, комплектуючих частин і матеріалів; розмір, порядок та умови виплати винагороди за використання технологій, а також вид виплат; відповідальність сторін за порушення умов договору; порядок вирішення спірних питань стосовно виконання умов договору та інші умови, які сторони вважатимуть за потрібне вказати. В якості таких умов можуть розглядатися: надання ліцензії із зазначенням умов на використання технологій та їх складових; територіальні обмеження; обмеження в галузі застосування технологій та їх складових; умови передачі прав на ноу-хау, проведення робіт з удосконалення технологій та їх складових і порядок надання сторонами інформації про ці вдосконалення й інші умови (ст.19 ЗУ «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»). Основне правило у відношенні зазначених договорів – вони набирають чинності з моменту їх державної реєстрації. Порядок державної реєстрації договорів про трансфер технологій та ведення їх реєстру затверджений однойменним наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 409 від 14.05.2008 р [2].

Виходячи з вищевикладеного, а також враховуючи досвід іноземних держав у сфері трансферу технологій військового і спеціального призначення, можна зробити наступні висновки.

Поза всяким сумнівом, процес регулювання трансферу технологій в Україні розвивається. В якості позитивних моментів можна відзначити, що новою редакцією Закону сформульовано визначення договору про трансфер технологій, порядок його набуття чинності, також врегульовано складне питання розподілу прав на технологію, створену за рахунок бюджетного фінансування, законодавчо позначений фонд, який буде надавати грошові кошти для здійснення закордонного патентування. Але законодавцям, приймаючи нові закони, слід пам'ятати про узгодженість і не протирічність нових законів до Цивільного кодексу України і не суперечити йому.

Список літератури: 1. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» в новій редакції від 2 жовтня 2012 № 5407-VI. 2. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 409 «Порядок державної реєстрації договорів про трансфер технологій та ведення їх реєстру» від 14.05.2008 р. 3. Указ Президента України № 1245/2010 «Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності оборонно-промислового комплексу України» від 28 грудня 2010 року. 4. Коментарий к Гражданскому Кодексу Российской Федерации, части четвертой (постатейный) Правовое регулирование отношений в сфере интеллектуальной собственности. С поста-тейными материалами та практическими разъяснениями. // автор комментариев та составитель – А.Б. Борисов – М. Книжный мир, 2007. – 288 с. 5. Федеральный закон № 217-ФЗ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации по вопросам создания бюджетными учреждениями науки и образования хозяйственных обществ в целях практического применения (внедрения) результатов интеллектуальной деятельности» от 2 августа 2009 года. 6. Федеральный закон № 284-ФЗ «О передаче прав на единые технологии» от 25 декабря 2008 года. 7. Указ Президента Российской Федерации № 673 «О федеральной службе по интеллектуальной собственности» от 24.05.2011 г. 8. А.Г. Калашник «Роль ВПК США в развитии национальной инновационной системы» – статья в электронном виде.

*Жуков С.М.
м. Харків, Україна*